

Mülkiye Şeref Kitabı^(*)

Ali ÇANKAYA ile konuşma

1946 yılı mezunlarından Ali ÇANKAYA, üç yıldır aralıksız ve yorucu bir çalışma yaparak iki önemli eser hazırlamıştır. Bunlardan biri "Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler-Mülkiye Şeref Kitabı" diğeri "Türk-Osmanlı Genel İdare Hukuk ve Teşkilat Tarihi"dir. Her iki eserin hazırlanması içte ve dışta geniş yankılar uyandırmış, iki eser de UNESCO tarafından tescil edilmiş, bilim dünyasına duyurulması kararlaştırılmıştır. Eserlerin niteliği, hazırlanış şekli ve ne safhada olduğunun okuyucularımız arasında merak konusu olduğu, sık sık karşılaştığımız sorulardan anlaşılmaktadır. Bu nedenle sayın Ali ÇANKAYA ile bir konuşma yaptık. Bu konuşmanın "Mülkiye Şeref Kitabı" ile ilgili kısmını bu sayıda yayınlıyoruz. "Türk-Osmanlı Genel İdare Hukuk ve Teşkilat Tarihi" adlı eserle ilgili kısım, gelecek sayımızda yayınlanacaktır.

- Sayın Çankaya, "Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler-Mülkiye Şeref Kitabı" hakkında bizi aydınlatır mısınız? Bu eserinizin, 1954'te yayınlanan "Mülkiye Şeref Kitabı" adlı eserinizle ilintileri nelerdir?

C- Bu yeni kitabımız, bazılarının zannettiği gibi, 1954'te yayınlanan ve S.B.O.yu tarihe maleden eserin devamı değildir. Çünkü:

- a) Kitap, dinamik bir karaktere sahiptir.
- b) İlk kitabımı hazırlayışında, bu konuda bugünkü tecrübeye sahip değildim. Kaldı ki kaymakamlık gibi fikri çalışma imkanlarından yoksun yerlerde yapılan bir görev sebebiyle bilimsel çalışmanın en önemli dayanağını teşkil eden "bilimsel araştırma" yeteneğinden yoksundum.

Bu devrede bu iki engel de ortadan kalkmış, kitabımızın "milletlerarası

^(*) Mülkiyeliler Birliği Dergisi, Ocak-Mart 1968, c. 2, s. 10

"Aracaat kitabı" olması ve "Mülkiye"nin kişiliğine uygun bir "eser" haline getirilmesi için hiçbir imkan ve kaynak ihmal edilmemiştir. Mesela:

- a) Başbakanlık Devlet Arşivinde, Mülkiye ile ilgili olup da fotokopisi çıkarılmamış bir tek vesika bırakılmamıştır. Bunlar 2808 adettir.
- b) Osmanlı Devleti Maliye Nezaretine bağlı ve "emekli" işlerinin görüldüğü Muhassesat-ı Zatiye Umum Müdürlüğünden 1923'te T.C. Maliye Vekaleti Emekli İşleri Umum Müdürlüğüne devredilen ve Rumi 1255, Miladi 1839'dan 1923'e kadar yüksek kademedeki sivil memurlara ait bulunan 46136 sicil dosyası çok kötü şartlar altında, gayri sıhhi bir bodrumda 7 aylık bir çalışma sonucu teker teker elden geçirilmiş; buradan Mülkiyelilerin ve Mülkiye ile ilgili şahısların –ki bugün % 80'inin torunları bile kalmamıştır- haltercümeleri çıkarılmıştır.
- c) Mülkiye'nin açılışına rastlayan 1859'dan 1965 yılına kadar Türkiye'de çıkan ve milli kitaplarımızda koleksiyonları bulunan ne kadar gazete, mecmua, dergi, risale varsa teker teker taranmış; Mülkiye Tarihi ve Mülkiyelilerle ilgili en küçük bilgi derlenip dosyalarına işlenmiştir. Bu arada ölüm, doğum, evlenme ilanları ve havadisleri teker teker incelenmiş; buralardan eski ve hayatta olmayan Mülkiyelilerin aile fertleri bulunup kendileriyle temasa geçilmiş ve vefat tarihleri ile mezarlarının yerlerine kadar kesinlikle tespit edilmiştir.
- d) Yukarıdaki araştırmalarda da hayatlarını bulamadığımız Mülkiyeliler için memuriyet verdikleri Bakanlıkların veya bağımsız Umum Müdürlüklerin sicil arşivlerinde inceleme yaptırılıp haltercümeleri ve resimleri bulunmuştur. Burada da yoksa doğum yerlerinin valilerine, kaymakamlıklarına yazılmış, bu makamlar kanalıyla bilgi istenmiştir.
- e) Afganistan, İran, Irak, Suriye, Ürdün, Mısır, Arnavutluk, Yunanistan, Yugoslavya, Lübnan, Kıbrıs, Bulgaristan uyruklu olup kendileri veya aileleri bu yerlerde bulunan Mülkiyeliler için Büyükelçilerimizin kıymetli yardımları ile temasa geçilmiş; % 50 sonuç elde edilmiştir.
- f) Çalışmalara başladığımızdan 15 Ocak 1968'e kadar yurtiçi ve yurtdışına bu işler için gönderilen mektup sayısının 24509 olduğunu söylersem çalışmanın ne derece yorucu, yıpratıcı ve titizlikle yapıldığı kolayca anlaşılır kanısındayım.

"Yeni Mülkiye Tarihi ve Mülkiyeliler-Mülkiye Şeref Kitabı"ımızın 1954'te yayınlanan kitapla yalnız konu benzerliğinden başka bir ilgisi olmadığı da aşağıdaki karşılaştırmadan kolayca anlaşılır:

Eski kitap 2 cilt, 2400 sayfa ve 1859-1949 yılları arasındaki devreye ait olup noksan bilgili Mülkiye Tarihini ve 3141 mezununun hal tercümesini kapsıyordu.

Yeni kitap 1859-1967 devresine ait olup ortalama 1200 sayfalık 5 cilt ve asgari 6000 sayfa tutmaktadır. Mülkiye tarihinden başlamak üzere yeni baştan hazırlanmış ve eskiler de dahil 5842 mezunun noksansız hal tercümelerini kapsamıştır.

- Bu çalışmalarınız sırasında güçlüklerle karşılaştınız mı?

C- Başta Fakültemizin kıymetli Dekanlığı ve sayın İçişleri Bakanı ve Tetkik Kurulu Başkanlığı olmak üzere inceleme ve araştırmalarımı yaparken her Makamdan azami ilgi, kolaylık ve yardım gördüm. Ancak eski kitabın doküman toplama devresinde SBO'da öğrenci bulunduğum cihetle o zaman bu işin gönüllüsü ve Mülkiye öğrencisi olan ve şimdi vatanın çeşitli amme hizmetlerinin başında bulunan Mülkiyeli kardeş ve arkadaşlarımdan büyük ve fiili yardım görmüştüm. Bu sefer tabiatıyla böyle bir yardımdan mahrum kaldığım için "büro sekreteryası" işi hariç bütün çalışmalarını, en küçük teferruatına kadar kendim yaptım. Bu çalışmalarını yaptığım üç yıldan beri günde asgari 16 saat çalışmaktayım. Dış alemle ilgim bir bakıma kesilmiş gibi... En medeni ihtiyaçlarımı dahi karşılamaya vakit bulamıyorum.

Bu konuda en büyük üzüntüm halen hayatta olup adresleri bilinen ve kendilerine en az (5) defa Sayın Dekanımızın imzası ile mektup gönderilen 665 Mülkiyelinin mektuplara cevap vermemeleri, binnetice bunların hal tercüme ve resimlerinin çeşitli yerlerden toplanması olayı teşkil etmektedir. Bu ilgisizliğe herhangi bir anlam veremediğim için cidden üzgünüm.^(*)

- Kitap ne zaman basılmış olacak?

C- 4 Ocak 1968'den itibaren redaksiyon safhasına geçilmiştir. Bu iş Mayıs 1968'de sona erip aynı tarihte kitabın basım işi başlayacak ve inşallah çok büyük bir engel çıkmazsa % 98 bir kesinlikle 4 Aralık 1968'de 109'uncu yıldönümü günümüzde Kitabımız elinizde olacaktır.

(*) **Derginin notu:** Mektuplara cevap vermeyen 665 arkadaşımızın ismi, Derginin 37'nci sayfasında yayınlanmıştır. Gereken ilginin gösterilmesini rica ederiz.